

Інна КОЗУБАЙ,

orcid.org/0000-0001-9667-8446

старший викладач кафедри міжнародних відносин

та соціально гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

(Дніпро, Україна) *ikozubay@gmail.com*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ “DOGME” ПІДХОДУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Догматичний підхід, розроблений Скоттом Торнбері та Люком Меддінгом, вважається інноваційним методом у викладанні іноземних мов. В основу підходу “Dogme” покладена ідея використання автентичних матеріалів і зосередження на комунікативних навичках, а не на мовних правилах. Однією з головних переваг цього підходу є те, що він повністю орієнтований на студента, якого заохочують брати активну участь у навчальному процесі, що призводить до більшої залученості до навчання та мотивації. Студенти також отримують більше контролю над навчальним процесом, що призводить до більшого почуття власності та відповідальності за своє навчання. Підхід “Dogme” сприяє розвитку критичного мислення. Використання мови в реальних життєвих ситуаціях змушує критично мислити про те, як ефективно використовувати мову, що призводить до глибшого розуміння мови і допомагає розвинути навички, необхідні для використання мови в різних контекстах. Догматичний підхід дуже легко адаптується через те, що базується на емерджентній мові, коли навчальні матеріали адаптуються до потреб та інтересів студента. Це призводить до більш персоналізованого та релевантного досвіду навчання. Хоча цей підхід наголошує на автентичності та комунікації, йому не вистачає структури, і він може бути складним для студентів, які потребують розвитку граматичної точності. Крім того, обмежене використання технологій може бути недоліком у світі, де цифрова комунікація набуває все більшого значення. Однак у поєднанні з іншими методами викладання мови догматичний підхід може стати ефективним інструментом для розвитку комунікації та подолання мовних бар'єрів у контексті європейської інтеграції.

Ключові слова: догматичний підхід, євроінтеграція, догма, метод, вивчення, автентичність, комунікація, студентоцентрованість, критичне мислення, емерджентна мова, граматики.

Inna KOZUBAI,

orcid.org/0000-0001-9667-8446

Senior Lecturer at the International Relations

and Social and Humanities Department

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine) *ikozubay@gmail.com*

EUROPEAN INTEGRATION IMPLEMENTATION OF THE “DOGME” APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN UKRAINE

The Dogma Approach, developed by Scott Thornbury and Luke Madding, is considered to be an innovative method in foreign language teaching. The Dogma Approach is based on the idea of using authentic materials and focusing on communication skills rather than language rules. One of the main benefits of this approach is that it is entirely learner-centred, with learners encouraged to take an active role in the learning process, leading to greater engagement and motivation. Students also gain more control over the learning process, which leads to a greater sense of ownership and responsibility for their learning. The Dogma Approach promotes critical thinking as well. Using the language in real-life situations makes you think critically about how to use the language effectively, which leads to a deeper understanding of the language and helps you develop the skills needed to use the language in different contexts. The dogmatic approach is very adaptable because it is based on emergent language, where learning materials are adapted to the needs and interests of the learner. This leads to a more personalised and relevant learning experience. While this approach emphasises authenticity and communication, it lacks structure and can be challenging for students who need to develop grammatical accuracy. In addition, the limited use of technology can be a disadvantage in a world where digital communication is increasingly crucial. However, in combination with other language teaching methods, the dogmatic approach can be an effective tool for developing communication and overcoming language barriers in the context of European integration.

Key words: dogmatic approach, eurointegration, dogma, method, learning, authenticity, communication, student-centricity, critical thinking, emergent language, grammar.

Вступ. У сучасному світі вивчення іноземних мов є невід'ємною вимогою для особистого та професійного зростання. В епоху активних змін та реформації ми повинні швидко вдосконалювати свої знання та навички, вміти пристосовуватись до нових реалій (Козубай, Ворона, 2022: 211). У контексті євроінтеграційних процесів, володіння іноземними мовами – ключовий фактор комунікації між країнами, ключовий елемент для ефективного спілкування з іноземними партнерами, підвищення конкурентоспроможності і забезпечення сталих зв'язків з європейськими країнами. У процесі європейської інтеграції вивчення мов відіграє вирішальну роль у подоланні мовних бар'єрів та сприянні комунікації між різними культурами.

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови – це процес, який з роками зазнає значних трансформацій, від традиційного підходу, коли студентам викладали граматичні правила та словникові списки, до комунікативного підходу, де увага приділяється реальному спілкуванню. В останні роки набуває популярності використання догматичного підходу до вивчення іноземних мов. “Dogme” підхід є особливо актуальним в українському контексті, де традиційні методи навчання часто зосереджувалися на граматичних правилах та вправах на переклад, а не на реальному спілкуванні. Догматичний підхід пропонує альтернативу цьому традиційному підходу, створюючи більш орієнтоване на студента та комунікативне навчальне середовище. Підхід “Dogme” вважається не тільки методикою, а й навчальним рухом, прихильники якого кидають виклик надмірній залежності від матеріалів, підручників та граматичної програми. Ця методика базується на мінімальному використанні підручників та інших матеріалів та спрямована на побудову комунікативних навичок студентів шляхом залучення до процесу навчання різноманітних ситуацій з їхнього реального життя. Таким чином, учні навчаються мові у натуральному середовищі та здатні застосовувати отримані знання в різних ситуаціях. Цей підхід особливо важливий в контексті європейської інтеграції, оскільки дозволяє студентам розвивати свої комунікативні навички та дізнаватися про інші культури в більш природний спосіб.

Аналіз досліджень. Термін “Dogme”, що походить від данського слова «доктрина», вперше ввели Скотт Торнбері та Люк Меддінгс у своїй статті «Догматичний підхід до викладання мови». Автори запропонували новий підхід до викладання мови, який ґрунтувався на принципах комунікативного викладання мови, але з більш мінімалістичним і органічним підходом. Вони

стверджували, що традиційні методи викладання мови, які значною мірою покладаються на підручники та інші ресурси, є обмежувальними і не сприяють автентичному та змістовному спілкуванню (Торнбері, Меддінгс, 2009).

Кілька досліджень вивчали ефективність підходу у викладанні іноземних мов, і результати виявилися позитивними. Дослідження, проведене Петером Мед'ешем у 2006 році, показало, що догматичний підхід допоміг розвинути навички говоріння та аудіювання, а також підвищив мотивацію до навчання. Інше дослідження, проведене у 2005 Торнбері, показало, що догматичний підхід покращив здатність студентів спілкуватися в реальних життєвих ситуаціях і підвищив їхню впевненість у використанні мови (Торнбері, 2000: 2).

Українськими вченими цей підхід майже не досліджувався, що вказує на актуальність вивчення даної проблематики.

Мета роботи Догматичний підхід набуває все більшої популярності в Україні як більш природний, органічний метод викладання та вивчення нової мови. Цей підхід наголошує на використанні мови в її найбільш автентичній формі, без використання підручників чи інших формалізованих навчальних матеріалів. У цій статті ми розглянемо дефініції догматичного підходу, його принципи, а також потенційні переваги та обмеження.

Виклад основного матеріалу. Підхід “Dogme” до вивчення іноземної мови ґрунтується на принципах “Dogme 95” – руху кінематографістів, що виник у Данії в середині 1990-х. Рух був заснований групою данських режисерів, які вважали, що використання спецефектів та інших штучних прийомів у кінотворництві відволікає від справжнього мистецтва розповіді. У відповідь вони створили набір правил для створення фільмів, які наголошували на простоті та автентичності, включаючи заборону на використання штучного освітлення та музики.

“Dogme” підхід до вивчення мови, який іноді називають “Dogme ELT”, вперше представили Скотт Торнбері та Люк Меддінгс у своїй статті “Dogme ELT: Teaching Unplugged”. В основі підходу лежить ідея про те, що вивчення мови має бути сфокусоване на тому, хто навчається, і що найкращий спосіб вивчити нову мову – це автентичне спілкування та взаємодія (Торнбері, Меддінгс, 2009).

По-перше, розглянемо дефініції цього методу викладання. У першому випадку цей метод викладання будується на принципі студентоцентрованості, індивідуального ставлення до кожного слухача, який здобуває знання. Таке розуміння

терміну викладачем говорить про його бажання чути студента, враховувати його побажання під час підготовки до навчального процесу та під час його тривалості. Тоді вивчення нового стає дійсно цікавим, інформація запам'ятовується скоріше. У другому випадку метод "Dogme" сприймається як імперативний наратив у проведенні дискурсу учня в дисципліну, викладач орієнтується виключно на власну суб'єктивну думку без глибокого роз'яснення прийнятих правил студенту за наявності в останнього будь-яких питань або заперечень. Звісно, існує багато аргументів проти ведення занять подібним чином, оскільки наслідком може стати нецілеспрямована пам'ять, що потягне за собою низьку мотивацію до навчання, а також призведе до втрати інтересу до вивчення предмету. Вживемо слово «конструктивізм» перед тим, як згадаємо зворотнє по відношенню до другої форми методу "Dogme" явище, а саме конструктивістський підхід, в якому студенти вважаються активними учасниками в процесі навчання від його початку до кінця, розуміють інформацію шляхом взаємодії із наставником, ставлячи питання та обговорюючи не зрозумілі моменти. У такому підході викладач слугує як партнер для спільної побудови знань та розвитку критичного мислення, можна сказати, що підхід більш демократичний.

Більш того, трьома основними принципами догматичного підходу вважаються наступні:

Автентичне спілкування. У догматичному підході вивчення мови зосереджене на використанні автентичної комунікації. Це означає, що студентів заохочують використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях, а не в штучних або надуманих ситуаціях. Цей принцип ґрунтується на ідеї, що мова найкраще засвоюється, коли її використовують у природній та осмисленій формі.

Емерджентна мова. Це мова, яку учні створюють під час навчального процесу. У догматичному підході основна увага приділяється мові, яка природно виникає в учнів, а не заздалегідь спланованій і визначеній мові. Цей принцип ґрунтується на ідеї, що мова найкраще засвоюється, коли вона є релевантною і значущою для тих, хто навчається.

Автономія студентів. У догматичному підході учнів заохочують брати на себе відповідальність за власне навчання. Це означає, що учні отримують більше контролю над навчальним процесом і заохочуються використовувати власний досвід і знання, щоб керувати своїм навчанням.

У вивченні англійської мови як іноземної варто базуватися на обох поширених значеннях методу "Dogme". Догматичний підхід може проявлятися в різних формах, таких, як: вивчення граматики

та лексики без зв'язку з реальними ситуаціями та спілкуванням (тобто навіть якщо студенти можуть запам'ятати велику кількість слів та правил граматики, це не означає, що вони вміють застосовувати їх на практиці; відсутність зосередженості на розвитку навичок спілкування та розуміння мови в реальних ситуаціях (тобто у догматичному підході увага приділяється переважно запам'ятовуванню слів та граматичних правил, а слідом і спілкуванню та взаємодії з реальними співрозмовниками, носіями мови).

Усіх студентів слід розглядати як рівних і враховувати індивідуальні потреби та особливості, щоби студенти могли вивчати мову зі зростанням своїх навичок та зі здобуттям практичних знань. У результаті цього вони зможуть мати можливість ефективно спілкуватися мовою, згодом зовсім вільно, якщо ще й володітимуть великою кількістю слів та знанням граматичних правил.

Пряма комунікація між викладачем і студентом безпосередньо впливає на спілкування та розуміння іноземної мови в реальних життєвих ситуаціях. Увага повинна приділятися не тільки запам'ятовуванню слів і правил різної спрямованості, а й розвитку навичок спілкування, та з реальними співрозмовниками.

Проблему, яку вирішує метод "Dogme" – надмірне покладання довіри на посилення з літературного матеріалу без, як такого, аналізу підбору стадій процесу навчання. Цим засуджується злидений урок англійської мови у школі, де дітей, які мають абсолютно різний рівень знань з іноземної, намагаються підлаштувати під стандартний зміст підручників і друкованих зошитів конкретного видання.

Через відсутність літератури як посередника метод "Dogme" можна розглядати як пряму комунікацію між двома людьми: тією, яка навчається і тією, яка навчає. Виникає питання: чи можливо взагалі вчителю з учнями не використовувати жодні джерела з інформацією?

Як ми вважаємо, навчання без підручників цілком можливе, проте цей формат, звісно, вимагає додаткових зусиль з боку студентів і вчителів особливо. Під час підготовки до уроку професійний вчитель обмірковує як втримати увагу учнів на початковому рівні впродовж усього заняття. І насправді існує багато методів та ресурсів, які можуть замінити традиційні підручники, наприклад: обговорення новин останнього часу (тих, які відбулися в особистому житті студента, у житті університету, міста, країни або світу в цілому), при цьому можна користуватися електронними матеріалами в мережі Інтернет за необхідністю,

але не змінювати ними власну думку. Зараз у Інтернеті доступно безліч безкоштовних та платних ресурсів, які можуть стати заміною підручників у плані отримання корисної інформації у разі потреби в неформальній освіті та нестачі знань у розумінні того чи іншого питання. Такими ресурсами можуть бути електронні книги, відеоуроки, інтерактивні вправи, тести тощо.

Завжди з успіхом сприймається організація дебатів, коли здобувачі поділяються, як правило, на дві групи та сперечаються з приводу певної бентежної теми. Теми можуть бути пов'язані з актуальними проблемами, культурою, політикою, етикою тощо – треба звернути увагу на сутність і зміст обговорюваного, щоби нікого не зачепити психологічно та не образити. Надалі кожен здобувач визначає свою позицію по темі та розробляє аргументи для підтримки цієї точки зору, згодом висловлює їх, представляючи свою команду. Задача викладача – відійти на другий план і дати студентам повністю проявити себе.

Дебати на заняттях англійської мови можуть бути відмінним способом розвитку навичок мовлення та аргументації. Практикуючими лекторами рекомендовано надавати студентам поради стосовно використання активної лексики та граматики в межах того розділу програми, який вивчається на цей момент, щоби краще вдалося запам'ятати та розвинути навички мовлення. Після закінчення дебатів можна запропонувати здобувачам зробити самооцінку своєї ролі та вголос продублювати нові вислови, що були вивчені впродовж.

Учні можуть працювати з іншими джерелами, досліджувати різні джерела інформації, такі, як: наукові статті, звіти, розмови з експертами в галузі, аудіокниги та подібне без контролю викладача та узгодження з ним за своєрідним принципом “flipped class”, коли матеріал учнями вивчається самостійно у позакласні години, дивлячись відеоуроки або читаючи матеріали в Інтернеті, після чого про пізнане ефективно обговорювати з одногрупниками та отримати підтримку від вчителя.

У силу своєї креативності та при бажанні поглиблювати знання з іноземної мови учні можуть реалізовувати спільні різноманітні проекти: від короткого виступу з презентацією перед одногрупниками до організації масштабної міжнародної конференції з іноземними спікерами та учасниками в цілях культурного обміну та забезпечення взаємодії з іноземцями.

Місія наставника з вивчення будь-якої дисципліни – допомога в розумінні матеріалу та застосуванню його в реальних ситуаціях для щонайкращого закріплення. Викладач – творець майбутнього

людей, які в нього навчаються, адже він має можливість значно впливати на мотивацію людей продовжувати бути зацікавленими і сповненими сил і коригувати навчальні плани. Одне студентське вподобання може задати вектор всьому життю, визначивши самореалізацію у кар'єрному плані, саме тому з особливою увагою варто обирати індивідуальний підхід до кожного студента, використовувати правильний метод навчання предмету.

У кожного явища є як плюси так і мінуси, що спостерігається і у догматичному підході. Цей підхід може призводити до фанатизму, дискримінації, ігнорування різноманітності, та відсутності відкритості до інших думок та поглядів, якщо ним надто захопитися та втратити мету діалогу з учнями – сплутати акцент на результаті доведення своєї думки з акцентом на результаті досягнення подальшого якісного володіння мовою.

Науковий термін “Dogme a” сформований на основі критичного мислення, відкритості до нових ідей, досліджень і відкриттів вільних просторів для досконалення. Тому наставнику для того, щоби розвиватися самому у професійному плані та досягати приємних результатів учнівських успіхів, необхідно, в першу чергу, бути готовим до некритичного оцінювання думок співрозмовників та ідей тих, хто перебуває поруч, з якими абсолютно нормально бути не згодним, але головніше зосередитися на тому, яким способом думки висловлюються, наскільки правильно вживаються слова та фонетично вимовляються звуки. На перший погляд наставнику можуть здатися незаперечними свої думки, що також є колосальною помилкою при використанні прийому «Догма» без фокусу на літературних джерелах. Добре багато знати, тільки постійно потрібно не зупинятися перевіряти актуальність набутих раніше знань, вміти приймати свої помилки та зізнаватися в них, показуючи власний приклад потрапляння в пастку.

У навчанні цей метод має два основних значення: підхід до навчання, коли між викладачем і учнем йде пряма комунікація через побудову бесіди, і тоді використання підручників не обов'язкове, або підхід до навчання без використання підручників зі вказівками на писані правилами, коли викладач вимагає від учня безумовного прийняття усіх правил, оголошених безпосередньо ним не в готовності вислуховувати альтернативну думку учня.

У якості прикладу можна навести категоричних викладачів, які строго наголошують на правильності вимови слів, керуючись фонетичними словниками минулого століття за британськими

стандартами, не слідкуючи за історичною зміною мови, через що не в змозі пояснити учням чому особисто носії мови стали скорочувати слова або ставити наголос на іншому складі.

Висновки. Отже, підхід “Dogme” – це інноваційний метод викладання іноземних мов, який підкреслює важливість автентичних матеріалів та навчання, орієнтованого на студента. Цей підхід виявився ефективним у розвитку навичок говоріння та аудіювання, підвищенні мотивації до навчання та покращенні вміння спілкуватися в реальних життєвих ситуаціях. У контексті процесу європейської інтеграції підхід “Dogme” може сприяти покращенню комунікації та взаєморозуміння між Україною та країнами-членами ЄС. Європейський Союз робить сильний акцент на важливості багатомовності та необхідності для

громадян мати хороший рівень володіння щонайменше двома іноземними мовами. У цьому контексті підхід “Dogme” може зробити свій внесок у процес європейської інтеграції, пропонуючи більш ефективний та інноваційний метод викладання іноземних мов. Тому слід заохочувати та підтримувати застосування догматичного підходу у викладанні іноземних мов в Україні як засобу підвищення рівня володіння мовою та сприяння інтеграції. “Dogme” ще не встиг стати «настільним», часто використовуваним стандартним терміном у галузі освіти, тому було б корисно повністю з’ясувати що саме під ним може матися на увазі та розпочати вносити корективи у систему освіти. Кількість методів і підходів надає можливість урізноманітнити процес вивчення мови як дисципліни, зробити навчання цікавим і ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козубай І. В., Ворона В. І. Особливості викладання англійської мови в період євроінтеграційного процесу. *Challenges in Science of Nowadays: the Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference (November 16–18, 2022; Washington, USA) by the SPC “InterConf”*. EnDeavours Publisher, 2022. С. 211–212.
2. Makushev P., Minchenko O., Tsareva I. Legal Linguistics as a Promising Field of Knowledge. *Political Questions*. 2021. № 39 (68). P. 571–580.
3. Meddings L., Thornbury S. *Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching*. Delta Publishing Company: UK. 2009. 104 с.
4. Swan M. A Critical Look at the Communicative Approach. *ELT Journal*. 1985. № 39 (2). P. 76–87.
5. Thornbury S. A Dogma for EFL. 2000. *IATEFL Issues*. № 153. P. 2.

REFERENCES

1. Kozubai I. V., Vorona V. I. Osoblyvosti vykladannia anhliiskoi movy v period yevrointehratsiinoho protsesu. [Peculiarities of Teaching English in the Period of European Integration]. *Challenges in Science of Nowadays: the Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference*. EnDeavours Publisher, 2022. С. 211–212. [in Ukrainian].
2. Makushev P., Minchenko O., Tsareva I. Legal Linguistics as a Promising Field of Knowledge. *Political Questions*. 2021. № 39 (68). P. 571–580.
3. Meddings L., Thornbury S. *Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching*. Delta Publishing Company: UK. 2009. 104 с.
4. Swan M. A Critical Look at the Communicative Approach. *ELT Journal*. 1985. № 39 (2). P. 76–87.
5. Thornbury S. A Dogma for EFL. 2000. *IATEFL Issues*. № 153. P. 2.